

עין משפט‏**נר מציה**

א [מיי] פ'כ מהלכות טומאת מת הלכה יא:
ב [מיי] שם הלכה יז:
ב ד ג מיי פ'כ מהל' שאר אבות הטומאות הל' יב וע"ש כ"ח:
ב ד מיי פ'ד מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:
ב ד ו מיי שם הל' יא:

»

שיטה מקובצת

א] השלישית אין בהן:
ב] והיכן מגעו באחת מהן:
ג] והיכן אהלו בא' מהן:
ד] והיכן משיאו בא' מהם:
ט] הדר פשטה מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי כצ"ל וגיב הדר פשטה כלל וכך היתה גרסתו של הרמב"ם ו"ל עיין פרק שני מהלכות שאר אבות הטומאות והתוספות גורס' כגורסת הרי"י מטראני ד"ע עיין תוס' בבא קמא דף כה ע"ב פ:
ו] כל ששפו עכבר אביא עכבר שבים:
ז] אי על הארץ גיב גי"א בספר כתב יד ישן או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא וכו' וכן כתוב ברש"י כ"י:
ח] שהרי נושא את כולו ונאחיל על כולו הס"ד:
ט] יכול אפי' ניקבה לא הוי טמא כצ"ל וגיב גי"א ברש"י כ"י אחד יכול אפי' ניקבה ת"ל הנוגע ה"א דהנוגע דריש נוגע מצי למיכתב וכתב שחמנצא לומר הנוגע' לא נגע אלא אפשר הוא ש"מ את שאפשר ליגע וכו':
י] הימנה באמצעייתה מהוך הכוליא וכן בשר:
יא] ואצ"פ שלא נגע אלא בקליפתה שהשומר:
יב] נוצר מאדמה ומין אדמה יש המשריץ עכברים כאשפה בה'שרצת תולעים:
יג] הימני או השמאלי נמחקין שלשת תיבות אלו:
יד] ה"א יתירא נדרשת גיב תוס' בכורות דף ו' ע"ב:
טו] שער ראשו וזקנו המחובר לו אם יכניסנו לתוכו הרי נגע ונטמא שהשער המחובר לו הרי הוא כבשר בין שער הטהור שנגע בטומאה בין שער הטמא שנגע בו הטהור דתניא בה"כ הנוגע וכו' כצ"ל.
וגיב גי"א שנגע בטהור דתניא וכו'. עוד גיב עיין תוס' ב"ק דף כה ע"ב:
טז] ולא בקלקלין שעליו קלקלין הוא ערוב:
יז] חציו על פני כולו כל ארכו של שרץ:
יח] או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא כלומר אומר אני לא.
וגיב גי"א כלומר אני אני לא וכו':
יט] גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשא וצ"ע מנא לך הא דבשלמא למי"ד בפי' בהמה המקשה דגולל כצ"ל:

א] וכן משמע עוד להדיא בתוס' שנת דף פ"ד ע"ב ד"ה שטורין וגרסי' הכא מחוסר נקיה כמחוסר מעשה דמי פ"ש.

קבו:

עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. פ"י בקונטרס דהלמ"מ הוא ואי אפשר לומר כן דמקראי ילפינן לה בזמיר פרק כהן גדול (דף נג:) ולא הוי הלכה אלא מה שהזמיר מגלח עליו אע"ג דלא מטמא צאהל: יט **גולל** ודופק מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשא. למ"ד בפרק צהמה המקשה (לעיל דף עב.) דגולל ודופק הוו מהלכה איכא למימר דהכי גמירי לה אלא למאן דמיייתי לה מעל פני השדה קשה מנא לן וגרסא משום דההוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמינן בזמיר (דף נג:) צאהל הילכך מטמא צאהל וצמגע נמי מטמא משום דאפקיח בלשון נגיעה אכל צמשא לא מנינו שיטמא: **בנבולתה** ולא בקולית סתומה. מהאי קרא נמי ממעטינן צפ' צהמה המקשה (לעיל עו:*) עלמות וגדינן וקשה דא"כ היכי נמעט מנייה קולית סתומה ומיהו כיון דלא מרבינן שומר אלא בנקובה שיכול ליגע ממילא כי אמעיטו עלמות אמעיט נמי קולית סתומה אע"פ דשומר הוי כסתום כגון חטה צקליפתה*) הסם מרבינן מקרא דזרע אשר זרע כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה אכל הכא גלי קרא דשומר לא הוי אלא צשאפשר ליגע וכן גבי שריים מרבינן לקמן מיטמא דשריים קולית השרץ נקובה ואע"ג דמהטמאים דרשינן לקמן לרבות קולית השרץ וצינת השרץ עיקר קרא לא אמת אלא לצינת השרץ אכל קולית נפקא מיטמא ואע"ג דמהטמאים דרשינן דרשות טובא אפשר דדרשינן מטמא טמאים הטמאים או טובא טמאים כתיב הסם: **יבול** אפי"ו לא רקמה ת"ל השרץ. וא"ת ולרקמה למה לי קרא לענין טומאה הא לענין אכילה פשיטא לן צלא קרא בפרק אלו טרפות (לעיל דף סד.) שסם רקמה ואכלה לוקה משום השרץ השורץ על הארץ אלמא שרץ איקרי יש לומר דודאי רקמה שרץ איקרי אכל צב ועכבר לא איקרי וכה"ג מרמינן צפ' צהמה המקשה (לעיל עה.) גבי חלב דלא איקרי חלב שור כשב ועז עד שי"א העוזר לאויר העולם אי נמי מקרא דהכא קים לן צאלו טרפות לענין אכילה שלוקה:

תלמוד

עכבר שומע אני אפילו עכבר שבים ששמו עכבר ודין הוא מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה מין הגדל על הארץ או כלך לדרך זו מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר ה' אפי' עכבר שבים ששמו עכבר ת"ל ^אעל הארץ ^ב אי על הארץ יכול על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא ת"ל

המשנ"ת תולעים ואם עדיין לא נצרכ העכבר אלא לזו אחד יט'הימני או השמאלי הנוגע צבשר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גב'** **הטמאים**. אלה הטמאים יט'ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות לאסור זיכרן ורובצן (לעיל דף קיב:) ולעזרותיהן כצשרן (לעיל דף קכב:) ולצינת השרץ: **פ"ל** **השרץ**. הטמאים לכס צכל השרץ: **כחות השערה**. שער ראשו וזקניו יט' אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כצבר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור כח"כ) הנוגע צבשר הוצ [ויקרא טו] ולא צלואה שעליו יטולא צקילקלין. הוא עירבצו שער תלוש המתקשה ה' ונאסף צשערו שעל החזה ושעל השחי פולטרי"ץ בלע"ז ואינם מחוברין לצבר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מנא"ת דצברי רב הא"י. יכול שאני מוציא את השער ואת הנפוכין ת"ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כצשור. ושער הטהור נמי תניא הסס' וכל אשר יגע בו הוצ [שם] צו ולא צלואה שעליו ולא צקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת הנפוכין ת"ל יטמא [שם]: **והוא שהשריץ**. חזיו על פניו ארכו של שרץ מראשו ועד רגליו כלומר שמנ"ד אי' הוא נעשה צשר ולהכי טמא אם נגע צבשר דחשיב שרץ הוא: **מאן דמסני לה**. להא דר' יהושע ארישא דמייירי צנוגע צבשר ואפ"ה מטהר ליה ריב"ל אם לא השריץ על פני כולו: **כ"ש אסיפא**. אדר' יהודה דמייירי צנוגע צאדמה דאשמעינן דלא טימא ר' יהודה צעפר אלא אם כן השריץ על פני כולו ה' דהכי מסתבר בפיר. יט ולקמן [קס.] מנא כל שיש ציבשה יש צים חוץ מן החולדה: **עכבר שצים**. דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין בוא**. מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא זריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ**. ולא שצים שהרי אין חולדה צים: **אף עכבר**. אף על פי שיש ממניו צים לא טימא אלא מין הארץ: יט' **אי על הארץ יכול על הארץ יטמא**. כלומר אומר אני לא אדרשנו לך צמדה זו אלא לך צא לומר על הארץ יטמא צין עכבר היס צין עכבר היצבה אם על הארץ נגע צטהור יטמאנו ואם נפל לים ושם נגע צטהור לא יטמא: ת"ל

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

שלש טומאות פורשום כו'. טומאות הרבה פורשות מן המת כגון כזית צשר ושדרה וגלגולת שלא חסרו ורובע עלמות ומלא תרווד רקצ ועלם כשעורה ורוב המנין והצינן אלא שלש טומאות פורשות ממנו ששוות דצבר זה שיש צכל אחת שמים מטומאתו של מת או מגע ומשא צלא

אהל או מגע ואהל צלא משא או משא ואהל צלא מגע והשלישית אין צה: **ואלו הן**. הג' הפורשות שהמשפט הזה נוהג צהן: **מלא תרווד רקצ ועלם כשעורה וגולל ודופק**. גולל זה כסוי העליון דף שנותנין על המת דופק זה דף הנימין צצדיו ורבינן לכו מקראי צפ' צהמה המקשה (לעיל דף עב.) והכך תרי חדא טומאה נייהו ששניהם יוצאים ממקרא אחד וטומאתן שיה אכל שאר פורשים מן המת כל ג' טומאות המת נוהגים צהם: **מלא תרווד רקצ מטמא צמשא ואהל**. שהרי נושא את כולו יט: **ואינו מטמא צמגע**. שאין נוגע צכולן. והיינו פליגא דר' יוסי דלמר מלא תרווד רקצ מטמא צמגע דקרייה לאהל מגע: **והיכן מגעו**. של מת: **צאחס מהן**. צכל אחת מאלו השמים הנוטרות: **עלם כשעורה**. הלמ"מ דמגע ומשא ליה את ולא אהל כדאמרין בזמיר (דף נג:) עלם כשעורה הלכה: **והיכן אהל**. של מת: **גולל ודופק**. נמי

הלכה גמירי לה צצהמה המקשה (לעיל דף עב.) ולמאן דנפקא ליה הסם מקרא לא ידענא מהיכן אימעיעט משא: **טיכולא אפי' נקצה**. לא"י הוי טמא: **פ"ל הנוגע יטמא**. יו"ד יתירא דריש: **אם שאפשר ליגע טמא**. שם טומאה עליו הילכך אע"פ דלא נגע אלא צעלם טמא דשומר מכניס ומוציא טומאה: **צהמה צתוך עורה**. כל זמן שלא הופשטה כלל: **לא טמא**. דהא אי אפשר ליגע צבשר: **כמה נקצים יש צה**. הפה והחוטם והעיניים: **חלב אינו טמא כדכתיב** יעשה לכל מלאכה ותניא צגמרל דכל שעה צפסחים (דף כג.) מלאכה מה ת"ל לכל מלאכה שיכול למלאכת הדיוט יהא טהור למלאכת גצוה יהא טמא ת"ל לכל מלאכה: **כוליא**. המכוסה צחלצה לא טמא הואיל ואי אפשר ליגע צה: **נמשכין הימנה**. צאנמעיטה ה' וכן צשר: **מתני'** **צינת השרץ**. יש שרץ שהוא מטיל צינים צב והלטהו וחומט: **המרוקמט**. שגולד צה אפרוח: **טהורה**. לפי שאי אפשר ליגע צה: **ניקצה כל שהוא טמאה**. ואע"פ שלא נגע אלא יט' שהשומר מוציא טומאה: יש מין עכבר שאינו פרה ורצה אלא מעלמו נוצר מאדמה יט'כאשפה

המשנ"ת תולעים ואם עדיין לא נצרכ העכבר אלא לזו אחד יט'הימני או השמאלי הנוגע צבשר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גב'** **הטמאים**. אלה הטמאים יט'ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות לאסור זיכרן ורובצן (לעיל דף קיב:) ולעזרותיהן כצשרן (לעיל דף קכב:) ולצינת השרץ: **פ"ל** **השרץ**. הטמאים לכס צכל השרץ: **כחות השערה**. שער ראשו וזקניו יט' אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כצבר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור כח"כ) הנוגע צבשר הוצ [ויקרא טו] ולא צלואה שעליו יטולא צקילקלין. הוא עירבצו שער תלוש המתקשה ה' ונאסף צשערו שעל החזה ושעל השחי פולטרי"ץ בלע"ז ואינם מחוברין לצבר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מנא"ת דצברי רב הא"י. יכול שאני מוציא את השער ואת הנפוכין ת"ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כצשור. ושער הטהור נמי תניא הסס' וכל אשר יגע בו הוצ [שם] צו ולא צלואה שעליו ולא צקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת הנפוכין ת"ל יטמא [שם]: **והוא שהשריץ**. חזיו על פניו ארכו של שרץ מראשו ועד רגליו כלומר שמנ"ד אי' הוא נעשה צשר ולהכי טמא אם נגע צבשר דחשיב שרץ הוא: **מאן דמסני לה**. להא דר' יהושע ארישא דמייירי צנוגע צבשר ואפ"ה מטהר ליה ריב"ל אם לא השריץ על פני כולו: **כ"ש אסיפא**. אדר' יהודה דמייירי צנוגע צאדמה דאשמעינן דלא טימא ר' יהודה צעפר אלא אם כן השריץ על פני כולו ה' דהכי מסתבר בפיר. יט ולקמן [קס.] מנא כל שיש ציבשה יש צים חוץ מן החולדה: **עכבר שצים**. דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין בוא**. מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא זריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ**. ולא שצים שהרי אין חולדה צים: **אף עכבר**. אף על פי שיש ממניו צים לא טימא אלא מין הארץ: יט' **אי על הארץ יכול על הארץ יטמא**. כלומר אומר אני לא אדרשנו לך צמדה זו אלא לך צא לומר על הארץ יטמא צין עכבר היס צין עכבר היצבה אם על הארץ נגע צטהור יטמאנו ואם נפל לים ושם נגע צטהור לא יטמא: ת"ל

מסורת הש"ס

א] [מוספתא ספ"ח],
ב] ולא כל"ל רש"י,
ג] ויקרא יז, ד] [נמזרע מכלתא דזבים פרק ג],
ה] ס"א ונאסף צשערות פולטרי"ץ בלע"ז כו' ונמחק שעל החזה ושעל השחי,
ו] [ש"י פירוש ר"ה"ג מקואות פ"ט מ"ב],
ז] [נמזרע מכלתא דזבים פרק ד],
ח] [נ"ל דהכי מסתבר שפיר לקמן ונמחק שעל החזה ושעל ולקמן מנא שייך לאחר ד"ה מה חולדה כו' שהרי אין חולדה צים],
י] [ועיין תוס' שם ד"ה ולא],
י] [לעיל קיז:].

»

תורה אור השלם

1. וכי ימות מן הבהמה אשר לבהם לאבכה הנוגע בנבלתה יטמא עד דקצרב: ויקרא יא לט כסמ"ך.
2. אלה הטמאים לבהם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד דקצרב: ויקרא יא לא
3. וזה לבה הטמא בשרץ השרץ על הארץ הוחלד והעכבר והצב למיניה: ויקרא יא כט

»

לעני רש"י

פולטרי"ץ [פולצ"ל].
קצבת שערות.

עין משפט ונר מצוה

סח א ב ג ד מיי פ"ג מהל' שאר אבות הטומאות הל"ה:

סח ה מיי פ"ג מהל' טומאת אולכלן הל"ה:

ע ו מיי פ"ח מהל' שבת הל"ד:

עא ז ח מיי פ"ב מהל' טומאת אולכלן הל"ג:

עב ט מיי שם הל"ד: עג י מיי שם הל"ז:

שיטה מקובצת

[א] ובי יפול מנבלתם אינו קרי: [ב] ובתרי קרא כתיב גבי שרצים כי יפול חד וכל אשר יפול מנבלתם עליו יטמא ובתיב ובי יפול וכו' ובתרי ומכלת ובתרי עד סוף אותו וברור גרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בפ"י כ"י ואולי הוא הגהה של אחד מן האחרונים: [ג] לימא מסייע ליה לשמואל מלות אלו מחקו וכצ"ל מטמאים טומאת אובלים הואיל ואין מחוברין כל צרכן והסו"ד: כגון הכרוב וכו' כך נמצא בפרדשי רש"י ז"ל כ"י הישנים: [ד] הנאכלין בצמקון וצמקון באיביהן מקבלים טומאה: [ה] אביי אמר אי טעמייהו: [ו] דכולה חדא חשיב ליה ואע"ג דבי אוחז בקטן דהיינו באבר ובשר המדולדל אין גדול עולה עמו אלא הבהמה נתלט מיד הואיל: [ז] לשון פרסה שנשבר: [ח] ואם נגע פסל את חברו: [ט] דקודם מיתה אינה ניפול ואבהמה דרשי כו':

קבו:

דרהמנא אמר בי יפול עד שיפול. תימה מאי משמע כי יפול לענין זה לאבר המדולדל ועוד דהאי קרא צשרזים כתיב ונראה דהכי דריש כי יפול מהם צמותם ואמר בפרק צהמה המקשה (לעיל דף עז). מיתה עושה ניפול ואצהמה דרשי ליה דאמר התם מיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול ופירש צקונטרס דמקרא יתירא דרשינן ואם אינו ענין לשרצים תנהו ענין לצהמה דצת שחיטה היא: **טומאת נבלה**. שמוכיר כאן הש"ס לאו דוקא אלא היינו טומאת אבר מן החי:

מסייע ליה לרב חייא ב'. וא"ת למאי מיימי ליה סיעתא אזי להא דאמר תאנים שזמקו צאיציהן מטמאין טומאת אולכלן טפי הוה ליה למסייעיה ממתיניהן ונראה דמיימי סיעתא אמאי דקאמר המולש מהן צצבת חייב חטאת דמשמע נמי מצרייתא דלאו לכל מילי הוה כתלוש מדקא ממעט טומאת נבלה כלומר טומאת אבר מן החי ומקרא ממעט ליה וצמתיניהן ליתיה צפירוש אלא מדיוקא שמעינן ליה טומאת אולכלן אין טומאת נבלות לא:

לימא מסייע ליה ידקות שצמקון. הא מיימי שפיר אפילו אטומאת אולכלן ומיימי סיעתא אהא דזמקן הוי כמדולדלים:

וקצצין על מנת ליבשן איצטריבא ליה. וא"ת ליתני הכי כרזו ודלעת שקצנן על מנת ליבשן מטמא טומאת אולכלן למה ליה למתני רישא שזמקון צאיציהן וי"ל דהכי מתני ליה טפי שפיר הכרזו והדלעת שזמקן כו' ואם לא זמקו אלא קצנן ע"מ ליבש כו': **וּמַר סבר אין בהמה נעשית יד לאבר**. נראה דרצה מ"י סבר דלר"ש שחיטה מכשרת ולא דס וה"ק אין צהמה נעשית יד לאבר הא אם נעשית יד לאבר היה מוכשר משחיטת צהמה אע"פ שהוא אסור צאכילה מדרבנן וכן סברי כולוהו אמוראי דמפרשי מתניתין צבר מר' אחא דאמר צתתקנה הדס צין סימן לסומן קמיפלגי דלדידיה דס מכשיר לר"ש וי"ל דלרצ אחא לא שמיע ליה צרייתא דהשוחט (לעיל דף לו). דשמעינן מיינה דלר' שמעון שחיטה מכשיר ולא דס אצל שאר אמוראי דהכא הוו ידעי לה שפיר דהא רצ פפא נמי מפרש לה לפלוגתייהו צסמון ובפרק השוחט (גז"פ) אמר רצ פפא עלה דברייתא הכל מודים היכא דאיתיה לדס כו' אלמא ידע לה:

ודלעת הוא דלא מטמו הא אחריני מטמו: אי דיבשו הן ועוקציהן. דאף לענין שבת תלושין הן: פשיטא. דמטמו למה ליה למתנייה לא אינה גופה איצטריך דעך לא יטמא ולא דיוקא דידיה איצטריך לאשמועינן דאחריני מטמו דהא תלושין גמורין הן: אלא לאו צנא עוקציהן. ומשום דיוקא דידיה אצטריך למתנייה דאע"פ דלענין שבת מחוברין הן לענין טומאה תלושין הן כדשמואל והיינו מסייע ליה: לעולם הן ועוקציהן. ודקא קשיא לן מאי קמ"ל משום סיפא תנייה דאשמועינן קצנן לחין ע"מ ליבשן מטמאין טומאת אובלים: שנפשה. נתלש ממנו ענף וצאותו ענף יש פירות: הרי הן כפלושין. ואפילו הן לחין: יבשו. פירות האילן שלא נפשח הרי הן כמחוברין: מאי לאו אף מחוברין. דקאמר לכל דבריהם קאמר ואפילו לענין טומאה וקשיא לשמואל: הא כדאיתא והא כדאיתא. תלושין שנפשה" לכל דבריהם הוו תלושין צין לענין חיוב טומאה צין לענין שבת"י ומחוברין דקתני גבי יבשו לשבת קאמר ולא לטומאה והיינו כשמואל: במאי קא מיפלגי. ר' מאיר ור' שמעון לגבי הכשר: אמר רבה צצהמה נעשים יד לאבר קמיפלגי. ומרווייהו אית להו יד יד להכשר ומיהו רבי שמעון סבר אין צהמה כולה נעשית יד לאבר אחד הלכך לא הביאה לו הכשר ורבי מאיר סבר צהמה נעשית יד לאבר: אציי אמר. יאלין טעמייהו משום יד דכ"ע אין צהמה נעשית יד לאבר אחד אלא טעמא דרבי מאיר משום דכולה חדא חשיב ליה ואע"ג דכי אוזו וצת הקטן צאבר ובשר המדולדל אין גדול עולה עמו אלא האיל וכשאוזו צגדול עולה קטן עמו חד הוא ור' שמעון סבר אינו כמזה: אוזל. תרומה: שנפרס. לשון פרוסה ונשצר: יי הרי הוא כמוהו. ואם נגע טבול יוס צאחד יאמן השצרים פסל את חצירי: ואם

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

נשחטה צצהמה. נטרהו מלטמא עוד משום נצילה ואע"פ שאסורין צאכילה כדאמרין צצהמה המקשה (לעיל דף עג): מוצשר צצדה טרפה [שמות כג] (כ) ומידי נבלה טהרו דלין שחיטה עושה ניפול והוכשרו צדמיה לקבל טומאה צנא הכשר אחר: מפה צצהמה צצשר. שגדלדל

צריך הכשר לקבל טומאה מן השך אס לא הוכשר משגדלדל דטומאת נבלה אין צו כדאמר צצהמה המקשה (שם דף עג): דמיתה עושה ניפול ואינו כמתנצל עמה צמיתתה אלא כפרוש מחיים ובשר הפורש מן החי טהור: האבר מטמא משום אבר מן החי כו'. כדפרישית טעמא דמיתה עושה ניפול כמו שנופל סמוך למיתה ואינו נבלה הלכך אינו מטמא משום נבלה. ובגמרא"ם מפרש מאי איכא צין אבר מן החי לאבר מן הנבלה: ור"ש אבר. צגמרא [קטג]. מפרש טעמיה: גב' טומאה נבלום לא. דלא הוי כתלושין לגמרי דליטמא האבר כשאר אבר מן החי דאמר לקמן [קסג]: שהוא מטמא אדם וכלים: אזי יפול מנבלתס. אינו קרוי נבלה עד שיפול לגמרי וגבי שרצים כתיב דאבר מן החי דידהו נמי מטמא כדלקמן" ובתרי קראי כתיב גבי שרצים כי יפול חד סזי יפול מנבלתס עליו יטמא (ויקרא יא) וכתיב (שם) ובי יפול מנבלתס על כל זרע וגו' חד לאבר מן הצהמה דמיתה עושה ניפול אתא: ואפ"ה טומאת אולכלן מטמו. צניחותא. כלומר ואע"ג דמחוברין חשיבי לענין טומאת נבלות קתני מתניתין דלענין טומאת אולכלן תלושין: נינהו ומקבלין טומאה כשאר אולכלין: מסייע ליה כו' שזמקו צאיציהן. שיבשו צאלין: חייב חטאת. אס לא יבשו עוקציהן. אלמא אע"ג דלענין שבת מחוברין נינהו מטמאין טומאת אולכלין: גלימא מסייע ליה. לשמואל: כגון הכרזו והדלעת. שלאחר שהן יבשים הרי הן כעץ ואינן ראויין לאכילה: אין מטמאין טומאת אולכלין. דהא לאו אוכל נינהו וקא ס"ד דהיא גופה לא איצטריך דעך לא יטמא אלא למימרא דהני הוא דכי זמקו צאיציהן טהורין אצל שאר פירות הנאכלין צציימוקין מקבלין טומאה ואשמעינן דכתלושין דמו: קצנן. לחין על מנת ליבשן אע"פ שאין עומדין למאכל אלא לעך כגון דלעת לעשות הימנה כלי וכרזו להסקה אפ"ה כל זמן שהן לחין מטמאין: קתני רישא מיהת ירקות שזמקו צאיציהן כגון

הכרזו והדלעת טעמא דהני כי יבשו לאו אולכלין נינהו הא שאר פירות מטמאין צאיציהן: והיכי דמי. הך מתניתא דקתני דכרזו רבי דאף לענין שבת תלושין הן: פשיטא. דמטמו למה ליה למתנייה לא אינה גופה איצטריך לאשמועינן דאחריני מטמו דהא תלושין גמורין הן: אלא לאו צנא עוקציהן. ומשום דיוקא דידיה אצטריך למתנייה דאע"פ דלענין שבת מחוברין הן לענין טומאה תלושין הן כדשמואל והיינו מסייע ליה: לעולם הן ועוקציהן. ודקא קשיא לן מאי קמ"ל משום סיפא תנייה דאשמועינן קצנן לחין ע"מ ליבשן מטמאין טומאת אובלים: שנפשה. נתלש ממנו ענף וצאותו ענף יש פירות: הרי הן כפלושין. ואפילו הן לחין: יבשו. פירות האילן שלא נפשח הרי הן כמחוברין: מאי לאו אף מחוברין. דקאמר לכל דבריהם קאמר ואפילו לענין טומאה וקשיא לשמואל: הא כדאיתא והא כדאיתא. תלושין שנפשה" לכל דבריהם הוו תלושין צין לענין חיוב טומאה צין לענין שבת"י ומחוברין דקתני גבי יבשו לשבת קאמר ולא לטומאה והיינו כשמואל: במאי קא מיפלגי. ר' מאיר ור' שמעון לגבי הכשר: אמר רבה צצהמה נעשים יד לאבר קמיפלגי. ומרווייהו אית להו יד יד להכשר ומיהו רבי שמעון סבר אין צהמה כולה נעשית יד לאבר אחד הלכך לא הביאה לו הכשר ורבי מאיר סבר צהמה נעשית יד לאבר: אציי אמר. יאלין טעמייהו משום יד דכ"ע אין צהמה נעשית יד לאבר אחד אלא טעמא דרבי מאיר משום דכולה חדא חשיב ליה ואע"ג דכי אוזו וצת הקטן צאבר ובשר המדולדל אין גדול עולה עמו אלא האיל וכשאוזו צגדול עולה קטן עמו חד הוא ור' שמעון סבר אינו כמזה: אוזל. תרומה: שנפרס. לשון פרוסה ונשצר: יי הרי הוא כמוהו. ואם נגע טבול יוס צאחד יאמן השצרים פסל את חצירי: ואם

מסורת הש"ס

[א] לעיל עג: עו. [ב] לעיל עג: [ג] חוספתא פ"ב דעוקצין ה"ג, ד) טבול יוס פ"ג משנה א, ס) [לקמן קכח:]: ו) [דף קכט:], [ז] של נפשח יעב"ץ, [ח] כס"א: לענין טומאה צין לענין חיוב שבת, ט) [שייך לדף קכח:].

תורה אור השלם

1. ובי יפל מנבלתם על כל זרע וזרע אשר יזרע קטור הוא: ויקרא יא לו

גליון הש"ס

גב' והתולש מהן. עי' שבת דף קג ע"ב מוס' ד"ה צמחורב:

הגהות הב"ח

[א] רש"י ד"ה נשחטה וכו' מוכשר צצדה טרפה מידי נבלה ואזו ו' נמחק:

מוסף רש"י

הוכשרו בדמיה. לקבל טומאת אולכלן (לעיל עג: עו). מזה הבהמה. שהיו צה אבר ובשר מדולדלין. אבר צפני עלמו ובשר צפני עלמו, הבשר צריך מיס, שאם יגע צטומאה יקבלנה, דמיתה עושה ניפול והוי ליה צשר מן החי, שהבשר הפורש ממנו טהור ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה. שהא צשר הפורש ממנו טמא, משום דמיתה עושה ניפול, כמו שגמרה נפילתה (שם).

מסורת הש"ס

(א) [ג"ל דתנא], (ב) [תוספתא דעקיץין רפי"ג], (ג) [עין חוט' נדה כ. ד"ה שורען], (ד) [לעיל כט: וש"נ], (ה) שקיץין פ"ב מט', (ו) בס"א לימא "שהוא טומאה דרבנן", (ז) [לעיל לה:], (ח) ג"א או כשיתו ויגרסא ר"מ אי נמי ס"ל דכ"ע אין יד להכשר וכשנית הדם על האבר וכו', (ט) [עין חוט'ט טבול יום מ"ש סס:]

ג'ליון הש"ס

נב' צ"ריבות הבשר שני. עיין נדה דף י' ע"א חוט' ד"ה שורען: רש"י ד"ה ומהדר וכו' שהוא טומאה דרבנן. תמוה לי הא ט"י הוא טמא דלוייתא לפסול תרומה בנגיעה. עיין סוטה דף כח ובחוט' שם והו"ל לרש"י לומר דט"י קלס טומאתו וז"ע גדול:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם לאו וכו' במס' יומא. ג"כ אין זה בתוספת יומא וי"ל דהוא ט"ס וז"ל במסכת טבול יום פ"ג מ"א:

ואם לאו. חזירו טהור ואע"פ שנוגעין זה בזה אין שלישי עושה רביעי בתרומה. וגבי טבול יום תנינא לה (א) בטמסכת יומא (דף יט.).
מוחלפם השיטה. כאן החליף ר"מ שיטתו אבל בעלמא ס"ל אוזו בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא הכי ש"מ דס"ל דבאוזו בקטן ואין גדול עולה עמו קא מיפלגי: ומהדר הש"ס **ומאי קשיא**. ליה לרבי יוחנן ללמא אע"ג דמיקל ר"מ בטבול יום *שהוא טומאה דרבנן* מחמיר הוא בטומאה תמורה: **תניא רבי אומר**. תירוץ הוא כלומר הא תני רבי דלא שני ליה: **אחד טבול יום ואחד שאר טומאות**. אין חילוק בנגיעתם דהקריה בשאר טומאות נגיעה הוי בטבול יום נמי נגיעה: **לדברי רבי דלא שני ליה**. החליף ר"מ שיטתו וז'דהא כל היכא דהויא נגיעה בטבול יום הויא נגיעה בשאר טומאות והא שמעינן לר"מ דמתניתין דאע"ג דאין גדול עולה עמו חזור הוא: **רנא אמר ביט יד להכשר**. כי היכי דילפינן יד לטומאה ברש פרכין (דף קיח). קמיפלגי ודכ"ע בזהמה נעשית יד לאבר: **בכשר קודם מחשבה קמיפליג**. ודכ"ע יש יד לטומאה ולהכשר אלא ששטה קודם שמיטב להאכיל לעובר כוכבים דקדם הכשר למחשבה ר"ש סבר כיון דנשעת הכשר אכתי לאו צר קבולי טומאה הוא דסתמיה לאו לאכילה קאי שאף לזן נח אסור הוא הכשר נמי לא מקבל: **חלז**. אין דרכו לאוכלו ככפרים מפני שהעם מועט ויש להם צר הרבה ללוץ כסיוקן אבל בכריס העם מרובה ואין להם צר לכל הלוך אוכלין אותו ע"י הדחק. א"נ משום הכי אין דרכן לאוכלו ככפרים משום דעניים הם אבל בני כריס שהם עשירים אוכלין אותו: **הוכשר נשחיתה**. ואע"ג דקדם הכשר למחשבה: **עולשים**. עשז שקורין קרשפיל"א: **ישלקטן**. לבהמה והוכשרו ואח"כ נמלך עליהם אלאס כרייבין הכשר שני מפני שקדם הכשר למחשבה וזר"מ סבר לה כי היכי דא"ר עקיבא

מעיקרא מאכל בזהמה אינו מקבל טומאה: **בנסקנה הדם כו'**. ודכ"ע אין יד להכשר אבל יש יד לטומאה ופלוגתאיהו בשניתו הדם על האבר וקינמו צין סימן לסימן: **דס מכה**. אינו מכשיר וידם חללים קרוי משקה ולא דס מכה: **רב אשי אמר**. דכ"ע יא'ית יד להכשר והאי אבר אית ליה יד בזהמה נעשית יד לאבר א"נ ס"ל אוזו בקטן ואין גדול עולה עמו ויהרי הוא כמוהו (א) וכשניתו הדם על האבר ולא נתקנה קא מיפלגי ר"מ סבר דס מכשיר והרי הוכשר ור"ש לטעמיה דאמר בפרק שני (לעיל לו). שחיטה מכשרת ולא דס והאי אבר כיון דלא מהניא ליה שחיטה להחירו באכילה אע"ג דמהניא ליה לטהוריה מידי נבלה לא מכשרה ליה לטומאה דטעמא דשחיטה מכשרת היינו משום דכיון דמשויא ליה אוכלא לענין היתר אכילה משויא ליה נמי אוכלא לענין טומאה והכא ליכא למימר הכי: **צעי רבס כו'**. רבה אוקיס פלוגתאיהו לעיל [קמ:]: בזהמה נעשית יד לאבר צעי רבה לר"מ דאמר בזהמה נעשית יד לאבר בשחיטה לענין הכשר בחייה מהו שמתעשה? יד להכניס ולהוציא טומאה היכא דהוכשר במים לאחר דלדולו דלמרינן במתניתין דמקבלין טומאה במקומן ואם נגע טומאה בזהמה מהו שמתעשה יד להביא טומאה לאחר מי אמרינן כיון דבעלי חיים לא מקבלי טומאה יד נמי לא הוו או דילמא נהי דאיהי גופה טהורה יד לאבר מיהא הויא כי היכי דלמרינן גבי עצם דבשר ואוכל עליו שהוא יד לבשר להכניס ולהוציא טומאה אע"פ שאין עצם בלא בשר מקבל טומאה: **קישוש שנטעה בעציץ**. שאינו נקוב כתלושה דמיה ומקבלת טומאה כשאר אוכלין או אם היתה טמאה הרי היא בטומאתה ואם הגדילה ויאלא נופה לחוץ ונטה על הארץ ויונק מריח הארץ דרך אויר כמחוצר דמיה וטהרה כל הקישות שבעציץ לפי יא'שחחרים ויונקין מן הנוף הנוטה חוץ לעציץ: **הטמא בטומאסו**. מה שבתוך העציץ מקבל טומאה לפי שהוא כתלוש: **והטהור**. הנוף שיא' לחוץ ויונקת מריח הארץ דרך אויר כמחוצר וטהורה: לר"ש מהו שיעשה נוף הטהור יד לקישות להביא לה טומאה: **המשחמה לחאי דלעס אסרה**. בזהנא משום עצודה זרה ולר"ש איסורי הנאה היא מטמאין טומאת אוכלין דנפקא ליה לקמן (קכט.). מכל האוכל אשר יאכל [ויקרא יא'] דבעינן ישאתה יכול להאכילו לאחרים והא הדלעת איסורי הנאה היא ותו לא מטמא טומאת אוכלין והאי דטומאה יוא'לה לא מגופה דהא עבודה זרה מטמאה כשרץ [שבת פג:]: שנאמר (דברים ו) שקץ תשקלנו ולר"ע מטמאה כנדה [שבת פג:]: שנאמר (ישעיה ג) תזרם כמו דוה מיהו ההיא טומאה דרבנן היא כדלמרינן בפרק ר"ע [שבת פג:]: וקרא אסמכתא בעלמא הוא: מהו

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבת.

רבי מאיר אומר אם אוזו בקמן וגדול עולה עמו. ה"ג בספרים וצפי' ר"ת ובמסכת טבול יום (פ"ג מ"א) אינו כן דגרסינן ר"מ אומר אם אוזו בגדול וקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו רבי יהודה אומר אם אוזו בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ולכן גירסא תימה מאי פריך הכא דר"מ אדר"מ (ט) ולא מסתבר לפרש דר' יוחנן דאמר באוזו בקטן ואין גדול עולה עמו אליבא דר"מ לאו דוקא אלא גם הקטן אין עולה עם הגדול דלא משמע הכי:

בהמה בחייה מהו שתעשה יד לאבר. תימה מאי מצעיא ליה אי משום דבהמה בחייה לאו בת קבולי טומאה היא כל ידות שצטולס נמי לא מקבלי טומאה אלא שמכניסות ומוציאות טומאה וי"ל דלא דמי לשאר ידות דמאי דלא מקבלי טומאה משום שאין אוכל אבל בעלי חיים כי נמי הוי אוכל כגון בן פקועה איכא למ"ד פרק בזהמה המקשה (לעיל דף עה). דלא מקבל טומאה: **קישושת שננטעה בעציץ והגדילה ויצאה חוץ לעציץ** בטהור. ואע"ג יא' דאמר בפרק המציא גט (גיטין כב. ע"ש) חילן בארץ ונופו נוטה בחוץ לארץ בתר עיקרו אולינן התם מרובה יניקמו במקום העיקר אבל עיקרו בעציץ אין יניקת השרשים מרובה ואין הנופות וינקות מן העציץ: **אלא הטמא בטומאתו וטהור בטהרתו**. ואע"ג דצענין נקוב למרינן בזהמניע [שבת נה:]: דלרבי שמעון הוי כמחוצר לענין הכשר זרעים ומסתמא הוא הדין לענין טומאה התם ע"י הנקב הוי כמחוצר אבל הכא ע"י מה שיואל לחוץ לא יחא מה שצפנים כמחוצר:

הרי אמרו המשתחוה לחצי דלעת אסרה בעי רבי זירא מהו שתעשה יד לחברתה. לפי שני שצקונטרס דמצעיא ליה אי הויא חל'יה שלא השתחוה לה יד להוציא טומאה או לא כלום נעשה יד אוכל לאוכל אחר או לא תימה דבכולה שמעתין מוכח דאוכל נעשה יד לאוכל לקמן כוליא של נבלה בחלבה נעשה החלז יד

לכוליא ולעיל נמי לא פליגי אלא בזהמה אם נעשית יד לאבר משום שהבהמה דבר גדול ואינה ראויה להיות יד אבל אם היו שוין הבהמה והאבר הויא יד לכ"ע ועוד אמאי נקט דלעת ליצעי בשחי חתיכות בשר המדובקין צעור ונטמאה אחת מהן בשרץ ואין לומר נמי דדלעת מחוצרת אירי והחצי טמא מידי דהוה אאשרה וקא מצעיא ליה אי הוי יד אידך להוציא טומאה כיון שהוא מחוצר כדמצעיא ליה בקישות שנטעה בעציץ דאכתי אמאי נקט דלעת לימא המשתחוה לחאי חילן וגראה כלשון ראשון שפירש צקונטרס דצעי אם נגע שרץ בחאי שהשתחוה אם נעשית יד לחאי האחר הואיל ואין ראוי לקבל טומאה לר"ש דאמר אוכל שאין יכול להאכילו לאחרים אינו אוכל ולא דמי לשאר ידות דהתם אין מקבלות טומאה לפי שאין ראויות לאכילה ועץ בעלמא הן אבל הכא אוכל גמור הוא אבל דבר אחר גורם לו שאין ראוי להאכילו לאחרים כדפרישית לעיל גבי בזהמה בחייה מהו כו':

רבי

הנהניס ולהוציא טומאה היכא דהוכשר במים לאחר דלדולו דלמרינן במתניתין דמקבלין טומאה במקומן ואם נגע טומאה בזהמה מהו שמתעשה יד להביא טומאה לאחר מי אמרינן כיון דבעלי חיים לא מקבלי טומאה יד נמי לא הוו או דילמא נהי דאיהי גופה טהורה יד לאבר מיהא הויא כי היכי דלמרינן גבי עצם דבשר ואוכל עליו שהוא יד לבשר להכניס ולהוציא טומאה אע"פ שאין עצם בלא בשר מקבל טומאה: **קישוש שנטעה בעציץ**. שאינו נקוב כתלושה דמיה ומקבלת טומאה כשאר אוכלין או אם היתה טמאה הרי היא בטומאתה ואם הגדילה ויאלא נופה לחוץ ונטה על הארץ ויונק מריח הארץ דרך אויר כמחוצר דמיה וטהרה כל הקישות שבעציץ לפי יא'שחחרים ויונקין מן הנוף הנוטה חוץ לעציץ: **הטמא בטומאסו**. מה שבתוך העציץ מקבל טומאה לפי שהוא כתלוש: **והטהור**. הנוף שיא' לחוץ ויונקת מריח הארץ דרך אויר כמחוצר וטהורה: לר"ש מהו שיעשה נוף הטהור יד לקישות להביא לה טומאה: **המשחמה לחאי דלעס אסרה**. בזהנא משום עצודה זרה ולר"ש איסורי הנאה היא מטמאין טומאת אוכלין דנפקא ליה לקמן (קכט.). מכל האוכל אשר יאכל [ויקרא יא'] דבעינן ישאתה יכול להאכילו לאחרים והא הדלעת איסורי הנאה היא ותו לא מטמא טומאת אוכלין והאי דטומאה יוא'לה לא מגופה דהא עבודה זרה מטמאה כשרץ [שבת פג:]: שנאמר (דברים ו) שקץ תשקלנו ולר"ע מטמאה כנדה [שבת פג:]: שנאמר (ישעיה ג) תזרם כמו דוה מיהו ההיא טומאה דרבנן היא כדלמרינן בפרק ר"ע [שבת פג:]: וקרא אסמכתא בעלמא הוא: מהו

עין משפט ור מוצה

עד א מ"י פ"ו מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט ופסק מחכמים:
עה ב מ"י פ"ג שם הלכה ג [ופי"ד הלכה ז]:
ג [מ"י] שם פ"ב הל"ז:
עו ד מ"י פ"ב שם הלכה ט:

לעזי רש"י

קרשפיל"א. עולש.

שיטה מקובצת

[א] רב פפא אמר בהכשר. ג"ב עי' חוט' בכורות דף י' ע"א ד"ה נבלת בהמה:
[ב] דתניא אמר רבי יהודה: תנינא לה במס' טבול יום הס"ד: [ז] החליף ר"מ שיטתו דאמר כל היכא דהויא: [ט] שלקטן לבהמה והוכשרו ואח"כ וכו'. ג"ב י"א בפירושי כ"י שלקטן למאכל בהמה והוכשרו אין מקבל טומאה: עולשין שלקטן והדיוח' לאכל בהמה גרסי' רחצן במים ועשה בהן הדחה מן העפר הנחלש עם העשבים כדי שיהיו יפים להאכילן לבהמתו ואח"כ נמלך עליהם וכו'. כן כתוב בפירושים ישנים ונראה דהיינו מהדורא קמא: [ו] ר"מ ס"ל כדמעיקרא כי היכי וכו'. וג"ב בפירוש ישנים כ"י כתוב ור"ש סבר לה כחזרה דקתני מאכל בהמה אינו מקבל טומאה ואותו הכשר אינו מועיל עד שיוכשר פעם אחרת הס"ד: [ז] אינו מכשיר דדם חללים: [ח] דכ"ע אין יד להכשר א"נ יש יד להכשר האי אבר לית ליה יד דאין בהמה נעשת: [ט] ואין גדול עולה עמו אינו כמוהו וכשניתו דם: [י] מהו שמתעשה לה יד להכניס: [יא] שבעציץ לפי שחזרת ויונקת מן הנוף הנוטה: [יב] דבעינן אוכל שאתה יכול להאכילו: [ג] ואע"ג דאמרינן בפ' המביא תיבין אילין בארץ ונפוח: